

ओळख वेद आणि उपनिषदांची

वेद, उपनिषदे, ब्राह्मण ग्रंथ आणि आरण्यक यांचा संक्षिप्त आढावा)

कार्यशाळेविषयी थोडेसे

भारतीय संस्कृतीचे एक अविभाज्य अंग म्हणून वेद ओळखले जातात. जगातल्या सगळ्यात जुन्या आणि समृद्ध अशा रचनेमध्ये वेदांची गणना होते. हजारो वर्षांपूर्वी रचल्या गेलेल्या वेदांचा जाणते अजाणतेपणे आपण रोजच वापर करत असतो. त्यामुळे आपल्या प्रत्येकाच्या जीवनाचा देखील तो एक महत्वाचा भाग आहे. याच वेदांपासून नंतर उपनिषदांची निर्मिती झाली. ज्यात आपण नित्य म्हणतो असे अनेक श्लोक आणि महावाक्य दिसून येतात.

ज्याकाळी लिहिण्याची कला अस्तित्वात आली नव्हती त्याकाळी वेद मौखिक स्वरूपात उपलब्ध असत. पाठांतराद्वारे आणि मौखिक स्वरूपात त्यांचे हस्तांतरण पिढ्यान्पिढ्या होत राहिले आणि ज्यावेळी लेखनकला अस्तित्वात आली तेव्हा हे वेद लिखाणाच्या स्वरूपात उपलब्ध झाले. या वेदांची संख्या एकूण चार असून त्यांस ऋग्वेद, यजुर्वेद, सामवेद आणि अथर्ववेद या नावांनी ओळखले जाते.

आपण आपल्या रोजच्या आयुष्यात अशा अनेक गोष्टींचे आचरण करतो ज्या मुळातच प्रगल्भ अशा प्रचीन भारतीय संस्कृतीच देण आहेत. त्यांचे ज्ञान हे प्रत्येक भारतीय व्यक्तीला असावे. अनेक गोष्टींचे वैज्ञानिक आणि तात्विक विश्लेषण देखील वेद आणि उपनिषदे आपल्याला देतात. त्यामुळे विद्यार्थी, शिक्षक, गृहिणी, नोकरदार, व्यावसायिक अशा प्रत्येक भारतीयाला आपली हि संस्कृती जाणून घेण्यासाठी वेदांची किमान माहिती असणे तरी गरजेचे आहे.

कार्यशाळेचा अभ्यासक्रम

वेद : ऋग्वेद, यजुर्वेद, सामवेद, अथर्ववेद

१. वैदिक संस्कृतीचा अभ्यास, महश्री वेदव्यास यांचे योगदान
२. वेद म्हणजे काय ? वेदांचा काळ कोणता ?
३. वेदांमधील ऋचा विचार आणि त्यातील वर्ण्यविषय, सूक्तांचा विचार
४. वेदांची रचना याविषयी माहिती
५. प्रत्येक वेदांचे ब्राह्मणग्रंथ आणि अरण्यक यांची ओळख
६. विविध उपनिषदांचे सार आणि त्यातील महाकाव्ये
७. या अनुषंगाने भारतीय संस्कृतीतील अनेक गोष्टी

कार्यशाळेचा अभ्यासक्रम

ऋग्वेद

- एतरेयोपनिषद
- कौशिकती

शुक्लयजुर्वेद

- बृहदारण्यक उपनिषद
- इशावास्य उपनिषद

कृष्णयजुर्वेद

- तैत्तिरीयोपनिषद
- कठोपनिषद

सामवेद

- छांदोग्य
- केन

अथर्ववेद

- मुंडकोपनिषद
- मांडूक्योपनीषद
- प्रश्नोपनिषद

उ
प
नि
ष
दे

सौ.सायली अक्षय देशपांडे

- संपादक “ती” चं पान
- बी.ए, एम.ए (संस्कृत साहित्य सुवर्णपदक प्राप्त)
- आकाशवाणी नागपूर आणि पुणे येथे निवेदक, सूत्रसंचालक तसेच सूत्रसंचालन, काव्यवाचन आणि अभिवाचनाचे कार्यक्रम
- “भारतीय शास्त्रीय कंठसंगीत” या विषयात उपांत्य विशारद परीक्षा उत्तीर्ण . (अखिल भारतीय गांधर्व महाविद्यालय)
- मार्च २०१७ ते मे २०२१ आकाशवाणी नागपूर आणि पुणे येथे उद्घोषक म्हणून कार्यरत
- बी. ए आणि एम. ए तसेच शालेय विद्यार्थ्यांना संस्कृत विषयाचे अध्यापन. .
- वेद उपनिषदे, संस्कृत स्तोत्र पठण, संस्कृत काव्यांचे साहित्यदृष्ट्या अध्ययन, प्राचीन परंपरा आणि आधुनिक कायदेव्यवस्था इत्यादी विषयांवर व्याख्यान. कालिदास आणि मेघदूत या विषयावर विशेष अध्ययन व अभ्यासवर्ग
- भारतीय शास्त्रीय संगीत, कला, साहित्य, संस्कृत साहित्य या विषयांवर लेखन प्रकाशित

पुरस्कार:

- कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयातर्फे “नाट्याचार्य भरतमुनी” पुरस्कार प्राप्त
- एम.ए संस्कृत साहित्य या विषयात विद्यापीठातून प्रथम (सप्त सुवर्णपदकांनी सन्मानित)
- श्रीमती बिंझाणी महिला महाविद्यालय नागपूर तर्फे “सर्वोत्कृष्ट विद्यार्थिनी” हा पुरस्कार प्राप्त
- २०१७ मध्ये राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ, नागपूर कडून शिक्षणातील उत्कृष्ट महिला पुरस्कारासाठी आणखी एक सुवर्ण पदक प्राप्त
- बी.ए परीक्षेत राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठातून कला शाखेतून प्रथम (पाच सुवर्णपदके)

संस्थेविषयी माहिती - स्प्रेडींग नॉलेज

सदर अभ्यासक्रम हा 'स्प्रेडींग नॉलेज' आणि 'महाराष्ट्र टाईम्स कल्चर क्लब' या संस्थेकडून घेतला जात आहे. मराठी चित्रपट सृष्टीमध्ये काम करत असलेल्या, प्रसिद्ध सिने दिग्दर्शक आणि लेखक 'शशिकांत देशपांडे' यांच्या 'पौरस आर्ट व्हिजन' या संस्थेची स्प्रेडींग नॉलेज हि उपसंस्था असून या द्वारे कौशल्य विकास आणि इतर असे ५५ पेक्षा जास्त कोर्सेस घेतले जातात.

परकीय भाषा, कायदे, स्पर्धा परीक्षा, मिडिया आणि भारतीय ज्ञान परंपरा अशा विभागातून हे कोर्सेस शिकवले जातात. सदर कोर्स हा 'भारतीय ज्ञान परंपरा' विभागातील असून त्यात वेद आणि उपनिषदे, पुराणे, दासबोध, मनाचे श्लोक, भारतीय प्राचीन खगोलशास्त्र, श्लोक आणि सुक्त पठण इत्यादी अनेक कार्यशाळा देखील घेतल्या जातात.

स्प्रेडींग नॉलेजचे प्रमुख पौरस देशपांडे हे असून ते मुंबई मधील नामवंत महाविद्यालय 'रुईया' आणि ठाण्यातील नामवंत 'जोशी बेडेकर' हे महाविद्यालय येथे मिडियाचे शिक्षक म्हणून रुजू आहेत.

स्प्रेडींग नॉलेजने आतापर्यंत ५५०० पेक्षा जास्त विविध वयोगटातील सहभागकर्त्यांना प्रशिक्षण दिले असून, या संस्थेला PVG Vidyabhawan institute, pune.(2022) तर्फे विशेष पुरस्कार देण्यात आला होता. तसेच २०२३ साली अमेरिकेतील 'Academy of marketing studies journal'(volume 17 issue 1 2023) या मासिकामध्ये 'An Indian start-up brand's odyssey' या नावाने स्प्रेडींग नॉलेजच्या वाटचालीविषयी एक विशेष लेख, केस स्टडी पण छापून आली होती.

पौरस देशपांडे

धन्यवाद

सहभागी होण्यासाठी किंवा इतर कोणत्याही माहितीसाठी

स्प्रेडींग नॉलेज

फोन : 9819011791

व्हाट्सअप : 9869011931

Visit and follow our social media accounts and website

Website: www.spreadingknowledge.in

Facebook: [pauras art vision / spreading knowledge](#)

Instagram : [spreadingknowledge2020](#)

You Tube : [paurasartvision](#)

